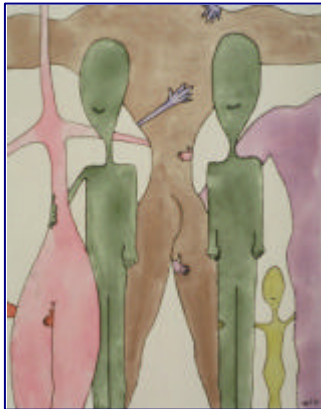

Bijeenkomst 25 april: kinderen van transgendere ouders

Het thema stond al lang op het verlanglijstje van onderwerpen die we wilden laten aan bod komen op een bijeenkomst. Ook de mensen van de Vlaamse Genderkring gaven aan dat dit een thema is wat leeft bij veel leden. We besloten om samen een gastspreker uit te nodigen om het onderwerp aan te snijden. We vonden er zelfs 2. Zowel Dr. De Cuypere als Lic. Heidi Vanden Bossche van het genderteam van het UZ Gent, waren bereid om vanuit hun kennis en ervaring in het begeleiden van zowel transgendere ouders als hun kinderen, toelichting te geven en vragen te beantwoorden.

De 2 sprekers brachten hun lezing aan de hand van slides, waardoor de info overzichtelijk bleef en makkelijk te volgen. Dr. De Cuypere ging van start met een anekdote, waarmee ze wou aangeven dat het thema waarover we het gingen hebben absoluut niet vanzelfsprekend is. Van geslacht veranderen en bovendien nog eens kinderen hebben is een gegeven wat nog al te vaak op onbegrip stoot in de maatschappij, maar ook bij hulpverleners en in juridische middens.

Wanneer een transgender persoon beslist zich te outen, tegenover zijn/haar familie (dus inclusief kinderen), dan zijn de gevolgen hiervan vaak onder te verdelen in 4 fases:

1. schok en ongeloof
2. conflicten en stress
3. onderhandelen (zoeken naar compromissen en trekken van grenzen)
4. vinden van een balans waarin het de veranderingen door transitie zijn een plaats krijgen.

Uiteraard is niet altijd sprake van het doorlopen van deze fases. Veel koppels beslissen immers om uit elkaar te gaan omwille van het transgender-zijn van één van de partners. Het is opmerkelijk dat koppels met jonge kinderen veel vaker uit elkaar gaan dan koppels met oudere kinderen (zie verder).

Belangrijk bij een outing is dat je goed voorbereid bent. Geef niet teveel info in 1 keer en toon beter eerst een foto van jezelf in je gewenste geslachtsrol. Probeer niet met jezelf gepreoccupeerd te zijn maar wees er ook voor de anderen. Geef hen voldoende tijd om dit te verwerken en onderstreep dat je dezelfde persoon zult blijven. Probeer zoveel mogelijk mensen in het proces te betrekken die jou en je familie kunnen steunen. Het gaat hier immers ook om een rouwproces, wat wel een volledig jaar kan duren (zeer individueel uiteraard).

Wat zijn de effecten van een outing op kinderen?

Hierrond is het wetenschappelijk onderzoek zeer beperkt. Er is enerzijds een onderzoek van Dr. Green (1978, met een aanvulling in 1999 – zie

nieuwsbrief oktober 2000), anderzijds een bevraging door Randy Ettner, van therapeuten die werken met transgendere ouders met kinderen.

Effecten zijn niet meteen zeer concreet en gevat te omschrijven. Ze zijn immers afhankelijk van veel factoren. Er zijn daarom veel verschillende soorten reacties mogelijk.

De belangrijkste conclusies uit de bevraging van Ettner waren de volgende:

- de transitie van een ouder is voor het kind niet zomaar een gebeurtenis
- wachten tot kinderen ouder zijn om ze in te lichten over de genderidentiteit van een ouder is meestal geen goede zaak
- De relatie tussen de ouders heeft een veel grotere impact dan dat een transitie op zich heeft
- Het is van belang dat de kinderen naast hun ouders ook nog andere steunfiguren hebben (grootouders, onderwijzers, leeftijdsgenoten, etc.)

Green vond dat de afwijkende genderbeleving van de ouder er niet voor zorgt dat ook het kind(eren) problemen krijgen met de beleving van zijn/haar genderidentiteit. De manier waarop de niet-transgendere ouder een transitie beleeft, blijkt dan weer van groot belang te zijn op hoe het kind dit beleeft. Verder bleek uit dit kleinschalige onderzoek vooral dat het aangewezen is om het contact tussen de transgendere ouder en zijn/haar kinderen niet te verbreken en dat ouders alert moeten zijn voor het gepest worden van het kind omdat het een T-ouder heeft.

Welke factoren zijn bepalend voor hoe een kind de transitie beleeft?

- De (mentale) leeftijd van een kind
- De persoonlijkheid van een kind
- De relatie tussen de transgendere ouder en het kind
- De relatie tussen de ouders onderling
- Hoe het transitieproces door de ouders wordt aangepakt
- Hoe de rest van de familie reageert
- Hoe de ruimere omgeving er mee omkan

Dr. De Cuypere formuleerde hierna de **voornaamste aandachtspunten** bij het omgaan met de transitie van een ouder. Deze aandachtspunten gelden voor meerdere betrokkenen. Ze zijn in de eerste plaats belangrijk voor de ouders zelf, maar ook voor de mensen uit hun ruimere omgeving én de hulpverleners die op verschillende niveaus betrokken zijn. Tot slot

zijn dit ook belangrijke punten voor justitie. Vaak is ons gerechtelijk apparaat veel te weinig op de hoogte van dit thema. Wanneer bijv. een rechter in een echtscheidingszaak een uitspraak moet over de toewijzing van het kind(eren), weet men vaak niet goed hoe de impact van de transitie van een ouder op het kind(eren) in te schatten. Uit onbekendheid met het gegeven worden sociale onderzoeken bevolen die dit moeten beoordelen. Een tijdrovende procedure, die niet bevorderlijk lijkt voor de ouder-kindrelatie.

Het is belangrijk om de algemene psychologische ontwikkeling van het kind(eren) goed op te volgen. Lijden ze onder de situatie? Hebben ze een plaats waar ze hun hart kunnen luchten? Voelen ze zich voldoende geïnformeerd? Kinderen zijn nieuwsgierig, laat de nieuwsgierigheid rond het onderwerp toe. Openheid rond de kwestie is van belang. Kinderen worden best niet te laat geïnformeerd. Het liefst gebeurt dit vóór de puberteit. Maak duidelijk dat de transitie geen keuze is en dat het kind zelf

niet verantwoordelijk is voor het feit dat papa of mama zich zo voelt. Verduidelijk verder ook dat de onvrede met het geslacht niet betekent dat er een probleem zou zijn met alle mensen van dat geslacht. Betrek het kind in het herbenoemen van de transgendere ouder. Zoek samen naar een nieuwe naam, maar vermijd het gebruik van termen als 'nieuwe mama/papa', '2de mama/papa', etc.

Zorg er tevens voor dat er geen preoccupatie komt met de transitie. Niet door de ouders, noch door de familie rondom. De familie moet zoveel mogelijk ingeschakeld worden als bron van steun. Maar ook de omgang met leeftijdsgenoten moet blijven bestaan. Deze sociale netwerken zijn een belangrijke vorm van steun.

En last but not least, kinderen kunnen een echtscheiding van hun ouders best wel aan. En vechtscheiding daarentegen is heel wat nadeliger voor de ontwikkeling van een kind. Zorg er dus voor dat je een kind(eren) niet in de strijd betreft. Hun loyaliteit tegenover de ouders is immers zeer groot. Het gevoel hebben partij te moeten kiezen moet absoluut vermeden worden.

Kinderpsychologe Heidi Vanden Bossche bracht het 2de deel van de presentatie. Zij ziet voornamelijk kinderen met een atypische genderontwikkeling, maar sinds een 2tal jaar ook transgendere ouders met kinderen. Standaard maakt zij 3 afspraken alvorens te beslissen tot begeleiding of therapie. In een 1ste gesprek (intake), wordt de algemene ontwikkeling van het kind bekeken, zijn/haar geschiedenis, eventuele problemen. Daarna heeft zij een gesprek met de ouders en het kind en laat ze een vragenlijst rond zelfbeeld van het kind invullen. In een laatste gesprek brengt zij haar advies uit, of het nodig is om of begeleiding op te starten, of therapie. Dit kan zowel met de ouders als met het kind zijn.

De eventuele begeleiding van de ouders start met het verduidelijken van de basisregel: de kinderpsychologe is de advocate van het kind. De verdediger van de belangen van het kind dus.

De begeleiding van de ouders kan onder meer inhouden:

- Advies over hoe je een transitie kunt uitleggen aan een kind
Dit zal afhankelijk zijn van:
 - het tempo dat het kind aankan
 - de mentale leeftijd van het kind
- Helpen bij het plaatsen en kaderen van emoties van het kind
- Concrete tips voor het dagdagelijkse leven (bijv. het introduceren van een afscheidsritueel)
- Duiden op de gevaren van een vechtscheiding

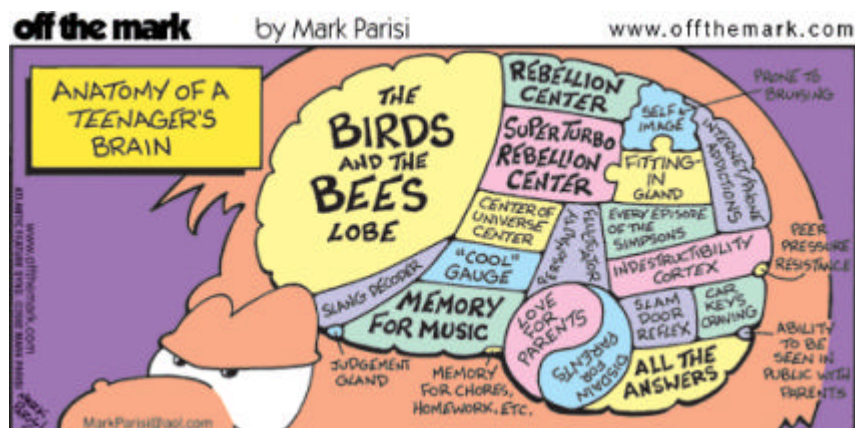
Het is van belang dat ouders oog blijven hebben voor de ontwikkeling van het kind (zie supra) en dat niet meteen gedacht wordt dat het kind begeleiding of therapie nodig heeft, wanneer het moeite heeft om met de transitie van een ouder om te gaan. Gevoelens van verlies of rouw bijv. zijn immers normale emoties die bij het leven horen.

Bij de begeleiding van het kind wordt vooral aandacht besteed aan een uitleg op maat (welke uitleg kan welk kind aan op welk moment!). Daarnaast wordt gewerkt rond het verhogen van de weerbaarheid van het kind en krijgt het in de begeleiding tijd en ruimte aangeboden om te ventileren. Op die manier kan ook worden stilgestaan bij de denkbeelden en bijhorende emoties die het kind heeft rond de transitie.

Er wordt pas met therapie van start gegaan wanneer wordt vastgesteld dat het kind vast dreigt te lopen in z'n beleving van het gebeuren. De therapie bestaat uit speltherapie bij jongere en verbaal minder sterke kinderen en uit cognitieve gedragstherapie bij oudere of verbaal sterkere kinderen.

Open communicatie rond de hele situatie is van groot belang. Toch mogen ouders niet eisen begrip te krijgen van het kind voor de ganse

situatie. Vooral pubers willen zich in deze periode gewoon afzetten tegenover hun ouders. Ze zijn vooral met zichzelf bezig en hebben vaak weinig aandacht of interesse in de problemen van hun ouders.

Tieners zijn vooral met zichzelf bezig

Ze zijn op die leeftijd meestal wel sterk genoeg om zich cognitief een beeld te vormen van wat er aan de hand is. Belangrijk op dat moment is dat ze voldoende sociale netwerken hebben.

Heidi gaf **ter illustratie** nog het verloop van een praktijksituatie mee. Het verhaal van Ruben, een jongentje van 5 jaar waarvan de papa een transitie onderging. Mama had het hier zeer moeilijk mee, Ruben zelf toonde weinig reactie. Kort na de outing van papa besloot het koppel uit elkaar te gaan. Dat was het moment waarop begeleiding startte van zowel beide ouders als Ruben zelf. De begeleiding van papa en mama verliep zeer gelijklopend. Er werd stilgestaan bij het verhaal van moeder, maar wel i.f.v. van het welzijn van Ruben. Ook bij de bezorgdheid rond de eventuele invloed van een transitie op de genderidentiteitsontwikkeling van Ruben werd stilgestaan. Er werd ook aandacht besteed aan de consequenties die een vechtscheiding kunnen hebben. In de begeleiding van papa kwamen deze zelfde punten aan bod, en werd aanvullend ook stilgestaan bij de nieuwe naamgeving voor deze ouder en welke invloed de lichamelijke veranderingen door de transitie, kunnen hebben op kinderen. Er werd tevens gewezen op het vermijden van het stellen van voorwaarden aan de kinderen (bijv. als je braaf bent, dan draag ik vandaag geen rok).

Ook Ruben werd begeleid. Op dat moment ervoer Ruben nog geen grote problemen, maar het jaar daarop zou hij van school veranderen. In functie van deze overgang werd besloten stil te staan bij om gaan met verliessituaties en hoe hij zich weerbaar zou kunnen opstellen. Spelobservatie leverde echter geen onrustwekkende vaststellingen op.

Afsluitend kwamen er nog **vragen en opmerkingen uit het publiek**. Via het forum van de VGK werd vastgesteld dat hoe ouder iemand is wanneer hij/zij met een transitie start, hoe bezorgder men lijkt om de reacties of houding van de kinderen. Wat bijna impliceert dat men dit op jonge leeftijd niet of minder zou zijn. Het is moeilijk om hier een uitspraak over te doen. De info die hierrond voor handen is, is –zoals al vernoemd- de vaststelling dat jonge koppels omwille van een transitie sneller uit elkaar gaan dan oudere koppels. Wellicht heeft het te maken met het feit dat oudere koppels hun jarenlange investering in hun relatie en de kinderen, minder makkelijk opgeven. Maar ook de verhoudingen tussen de partners veranderen in de loop der tijd. Waar men in de beginjaren nog meer minnaars was, verandert dit na verloop van tijd meer naar intieme vriendschap. Seksualiteit speelt dus op latere leeftijd een minder grote rol. Ook dit is uiteraard belangrijk bij de beslissing al dan niet uit elkaar te gaan.

Een koppel gaf aan dat ze toen hun kinderen nog kleiner waren, een afdoende manier gevonden hadden om om te gaan met de toen aan de hand zijnde transitie van de papa. Nu de kinderen groter geworden zijn – jongen in volle puberteit- geeft hij aan dat hij er liever niet wil over spreken. Hij vermijdt het onderwerp dat zijn papa van geslacht veranderde nu liever. Wanneer bijv. naar de naam of beroep van zijn papa wordt

gevraagd, vermeldt hij nog steeds de oude naam. De ouders vragen zich af of ze er goed aan doen om zijn keuze er niet over te spreken, te respecteren. Ja, klonk het door beide sprekers, verwijzend naar wat al gezegd was: je kunt geen begrip of openheid hierrond eisen van je kinderen. Hun keuze respecteren is een goede houding. Willen ze er op een bepaald moment toch over spreken, wees dan klaar om het gesprek aan te gaan.

We kregen dus een hoop informatie en tips te horen. Wie veel van deze info als een leidraad achter de hand wil houden voor een persoonlijke situatie, vind tevens een goed instrument in de brochure '[kinderen van transgendere ouders](#)', te vinden op deze website (rubriek 'kijken en lezen' -> 'brochures' -> 'kinderen van transgenders.pdf')
http://www.genderstichting.be/kinderen_van_transgenders.pdf

Koen Taillieu